

MĚSTSKÉ PROTIDROGOVÉ POLITIKY V PRAZE

Na přelomu září a října 2010 proběhla v Praze zřejmě nejrozsáhlejší mezinárodní adiktologická konference v dosavadní české historii. Nesla název „Městská a regionální protidrogová politika v éře globalizace“ a svedla dohromady přes dvě stovky držitelů rozhodovacích pravomocí, policistů a státních zástupců, pracovníků služeb pro uživatele drog, preventisty, lékaře a výzkumníky z 27 států Evropy, Asie a Severní Ameriky. Třídenní program byl poměrně nabitý; jeho souhrn je stále dostupný na <http://www.konference-praha.cz> a tam je také k volnému stažení přes čtyřicet powerpointových prezentací těch dvou třetin přednášejících, kteří se zveřejněním osnovy svých příspěvků dali souhlas.

S odstupem dvou měsíců se mi zdá, že konference se udála v pravý čas, jakkoliv se tak stalo více než rok po původně plánovaném termínu a téměř tři roky poté, kdy myšlenka na takto pojatou konferenci vykrytalizovala z diskusí mezi pražským primátorem Pavlem Bémem, pražskou protidrogovou koordinátorkou Ninou Janyškovou a několika dalšími adiktology. Co by v červnu 2009 zřejmě bylo překryto nakyslou pachutí trestuhodně potraceného českého předsednictví Radě Evropské unie, překvapivě (a zcela neplánovaně) zarezonovalo ve věcně dosud bezprecedentně prázdných a o to více si zástupná témata hledajících kampaních českých komunálních voleb.

Slogany městské minikampaně, která měla Pražany na konferenci upozornit pomocí hyperbolicky šokujících, civilizovanému člověku nepřijatelných sloganů (viz obrázky), byly přebity životem. Lišily se jen mírou nekonkrétnosti. My jsme ve snaze přitáhnout pozornost veřejnosti a médií nechali na našich posterech ženu středních let s ampulí „uklidňujících tabletek“ v ruce říkat: „Holky, co si píchaj, bych nechala sterilizovat“; pupkatý pražský reprezentant strany bez programu a bez průhledného financování spolu se svou ekipou z volebního plakátu se stejným cílem sliboval: „V zájmu našich dětí: nulovou toleranci feťákům.“

To nás trochu překvapilo; a když se vzápětí podobně profilovala největší levicová strana v pátém pražském obvodu, začali jsme se cítit jako fotografové dívčích aktů v nočním klubu sadomasochistických zoofilů. Čajíčci.

Společným rysem stranických hesel – a jejich rozdílů oproti těm, které jsme pro konferenční kampaň zvolili my – byla jejich vágnost a nemožnost kontrolovat jejich pří-

padné prosazování. Jak chcete kontrolovat nulovou toleranci k „feťákům“ po případném zvolení Zemanovců do městské rady? A co je vlastně v zájmu dětí komunistického exaparátčíka v předdůchodovém věku?

Bez ohledu na bezobsažnou hloupost vážně (?) miněných kampaní je ale faktem, že jsme poprvé od časů bizarní politické kariéry „doktora“ Sládka zažili v politickém mainstreamu snahu učinit předmětem volební kampaně plošnou represí zaměřenou na vytlačování marginalizovaných sociálních skupin ještě dále na okraj společnosti – a za něj. Zkusmé vypuštění balónku donedávna nepřijatelné, fašizoidně nahloupé rétoriky „seriózními“ politiky je bezpochyby alarmující a vypovídá něco o změně hranic přijatelného mezi supermarketovým blahobytem odfukujícími spoluobčany a těmi, kdo by chtěli být jejich elitou – jen ještě přesně nevíme co. Jistou náповědou může být, že se k takto vulgární

„Holky, co si píchaj, bych nechala sterilizovat.“

“Girls that shoot up ought to be sterilised.”

URBAN DRUG POLICIES IN THE GLOBALISED WORLD

Mezinárodní konference | International Conference

MĚSTSKÁ A REGIONÁLNÍ PROTIDROGOVÁ POLITIKA V ÉŘE GLOBALIZACE | URBAN DRUG POLICIES IN THE GLOBALISED WORLD

2010 **PRG** 30 | ZÁŘÍ SEPTEMBER – 2 | ŘÍJEN OCTOBER

Obecní dům | Municipal House

www.konference-praha.cz | www.urbandrugpolicy.com

Konference probíhá pod záštitou primátora M. m. P. Pavla Běma.

PRAGA PRAGA PRAGA

OPEN SOCIETY INSTITUTE Global Drug Policy Program

CE

CONTEXTO ResAd OK PLUS

„Kdybych
nachytala dceru hulit trávu,
vyškrábu jí oči.“

“If I caught my daughter
smoking a joint,
I would scratch her eyes out.”

URBAN DRUG
POLICIES IN THE
GLOBALISED
WORLD

Mezinárodní konference | International Conference

**MĚSTSKÁ A REGIONÁLNÍ PROTIDROGOVÁ POLITIKA V ÉŘE
GLOBALIZACE** | URBAN DRUG POLICIES IN THE GLOBALISED WORLD

2010 **PRG**

30 | ZÁŘÍ
SEPTEMBER – 2 | ŘÍJEN
OCTOBER

Obecní dům | Municipal House

www.konference-praha.cz | www.urbandrugpolicy.com
www.prazskedrogoveforum.cz

PRA
PRA
PRA
G

Konference probíhá pod záštitou primátora hl. m. Prahy dr. Pavla Béma.

OPEN SOCIETY INSTITUTE
Global Drug Policy Program

centrum adiktologie

kampani uchylovaly výhradně ty strany – anebo ty skupiny uvnitř stran – které neměly pro voliče v komunálních volbách žádnou konkrétní politickou nabídku a snažily se tuto flagrantní absenci odborného zázemí zastřít. Je zřejmě typické pro vykloubenost středoevropského regionu, že takto ostře antisociální kampaň byla téměř bez výjimky provozována stranami hlásícími se k levicí, jež má ve standardních podmínkách přirozeně opačnou tendenci k (místy až demotivujícímu) ochranářství stigmatizovaných či znevýhodněných skupin obyvatel. Tak či tak, naši pražskou kampaň billboardy dvou levicových stran sice do značné míry přebily – ale nakonec i ony paradoxně zafungovaly jako dobrá propagace konference, když k ní přitáhly zájem médií, poněkud zrozpačitělých z obtížnosti rozlišit populistickou propagandu některých politických stran či politiků od nadsázky a mystifikace.

Konference „Městské protidrogové politiky“ se sponzátně setkala s duchem doby i v jiném ohledu: po řadu let se snižující prostředky českého státního rozpočtu na prevenci, léčbu a harm reduction začínají být v některých regionech alespoň do jisté míry nahrazovány prostředky místními a krajskými. To staví města a obce – a také kraje – do nové situace a nutí je hledat efektivní postupy a intervence. Cíl konference „pomocí nepředpojatého a otevřeného dialogu prozkoumat novátorská a ověřeně úspěšná opatření protidrogové politiky na místní úrovni“ tak možná v pravý čas nabídl příklady úspěšných řešení, jež se ukázala prospěšná jak pro veřejné zdraví, tak pro veřejný pořádek a zvýšila kvalitu života v postižených městech.

Účastníci plenárních i paralelních bloků a prakticky orientovaných workshopů měli možnost prodiskutovat zásadní aspekty efektivní komunitní práce policistů v Liverpoolu na polo/otevřené drogové scéně, principy práce státních zástupců v kontextu členité nizozemské protidrogové politiky, odborné a politické aspekty léčby zahrnující podávání farmaceutického heroinu v Utrechtu, postupné kroky úspěšného zavedení místností pro hygienickou aplikaci nelegálních drog v norském Oslu i programy výměny injekčních pomůcek v moldavských věznicích nebo proces hledání a nalézání shody o protidrogové politice ve švýcarském Curychu – to vše vždy s těmi, kteří dané opatření či programy naplánovali, prosadili a/nebo zavedli. Ke slyšení a vidění toho bylo mnohem více a bylo potěšující sledovat, že se v prestižně obsazeném programu nijak neztratili čeští zástupci. Ať už šlo o analýzy drogové politiky či jejich dopadů, o prosazování nových intervencí ve vězeňství či v civilním prostředí, o seriózně míněnou diskusi nad limity psaného a přirozeného práva a jejich možné ne/konfliktnosti s principy ochrany veřejného zdraví, o úspěšnost komplexní prevence a jejich jednotlivých součástí, o monitoring léčebných programů a jeho uplatnění pro lepší využití prostředků či o další témata bohatého konferenčního programu – vždy bylo zřejmé, že můžeme nabídnout nejen bohatou historii hledá-

ní a experimentování, ale také úspěchů a rigorózně ověřených postupů, z nichž některé jsou celosvětově unikátní a hodné široké pozornosti a dalšího šíření; za všechny namátkou upozorňuji na program distribuce želatinových kapslí s cílem snížit prevalenci rizikového injekčního užívání metamfetaminu.

Pro smetánku globální „drogové vědy“ bylo, dle jejich reakcí soudě, zásadním zážitkem také „Pražské drogové fórum XXL“, které se poslední odpoledne konference snažilo prodiskutovat možné scénáře minimalizace negativních dopadů existence polootevřených drogových scén v Praze za účasti klíčových hráčů – vrcholných pražských politiků včetně primátora a zástupců městských částí, reprezentantů občanů žijících v okolí zařízení služeb pro uživatele drog, pracovníků těchto služeb a zástupců represivních orgánů i představitelů obchodníků, jejichž podnikání je výše zmíněným fenoménem ovlivněno. Diskuse byla v několika momentech bouřlivá a napjatá a provázely ji problémy zaujaté komentáře zahraničních účastníků konference, kteří se snažili reflektovat své vlastní zkušenosti z řešení podobných problémů v jiných kulturních kontextech a tak přispět ke konstruktivnosti debaty. V jistém okamžiku se zdálo, že si všichni zúčastnění ujasnili stanoviska a vytvořili platformu, na níž bude možno dále stavět; obzvláště povzbuzující v tomto směru byly věcné (a pro některé překvapivě a snad až brutálně pragmatické) postoje zástupců podnikatelů, kteří vyjádřili připravenost se na funkčních řešeních aktivně podílet. Bude zajímavé sledovat, zda se Praha takto nabízené příležitosti chopí, nebo zda zůstane jen u proklamací, jež přebije každodenní zdeůřední „to není tak jednoduché“ a „to přece nemyslíte vážně“, případně „proč bychom s tím měli začínat právě my“. Míč je v každém případě teď na straně pražských městských částí, pokud možno za magistrátní koordinace; nerad bych se jako do značné míry externí pozorovatel pletl, ale zdálo se mi, že zástupci ostatních skupin včetně uživatelů drog samotných mají chuť a odvalu vyzkoušet nové a netradiční přístupy, které by obrousily hrany napětí, jež zejména obchodní části centra Prahy v souvislosti s užíváním nelegálních drog a souvisejícími jevy pociťují.

Během konference byla zveřejněna tzv. „Pražská deklarace (o principech účinné lokální protidrogové politiky)“. Kromě několika set signatářů, kteří jí vzápětí elektronicky podepsali na adrese www.praguedeclaration.com, byla během konference podepsána i jménem dvou evropských hlavních měst: Prahy a Berlína. V této chvíli je podpis projednáván i dalšími městy v Evropě a dokonce i mimo ni, zájem o Deklaraci projeví rovněž zástupci evropské asociace „Demokracie, města a drogy“. Deklarace byla ve čtyřech jazycích zveřejněna v knize abstrakt / supplementu časopisu Adiktologie. Protože však supplementum bylo z logiky věci distribuováno zejména na konferenci a protože podpis mohou připojit nejen zástupci měst a institucí, ale i jednotlivci

(a já bych k tomuto kroku čtenáře rád vybídl), rozhodli jsme se její text v češtině zveřejnit i v standardním čísle (str. 209). Považujeme jej totiž za jednoduchý a nekontroverzní soubor zásad, které by tvůrci místních protidrogových politik a ti, již jim mají či chtějí asistovat, měli mít na zřeteli při každém z kroků, které se chystají učinit. Pražská deklarace tak představuje jeden z klíčových výstupů z konference a podle ohlasů v odborných kruzích se zdá, že o ní ještě uslyšíme i v roce 2011.

Uvidíme, zda bude deklarace skutečně následována i činy, které budou směřovat k větší racionalizaci protidrogových politik na místní úrovni u nás a jinde, a zda na pražské půdě bude dále nacházet živnou půdu snaha o otevřenou, k řešení směřující nepředpojatou diskusi, jíž jsem byl během konference nadšeným svědkem. Rozhodně bych to do nového roku velmi přál všem čtenářům časopisu Adiktologie, a nejen jim.

V Praze 6. prosince 2010

MUDr. Tomáš Zábranský, Ph.D.

Předseda Programového výboru konference

„Městská a regionální protidrogová politika v éře globalizace“

Hlavními donory konference byly Hlavní město Praha a Global Drug Policy Program OSI New York.